

Nr 199.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag för budgetåret 1947/48 till skolor tillhörande barna- och ungdomsvården jämte i ämnet väckta motioner.

(3:e avd.)

I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t under femte huvudtiteln, punkterna 101—106, föreslagit riksdagen att beräkna anslag till statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården, bidrag till driften av icke statliga skolor tillhörande barna- och ungdomsvården, fortbildningskurs för befattningshavare vid skolor tillhörande barna- och ungdomsvården samt bidrag till inrättande av inackorderingshem.

Därefter har Kungl. Maj:t i propositionen nr 269, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över socialärenden för den 9 maj 1947, föreslagit riksdagen att dels godkänna i nämnda statsrådsprotokoll förordade riktlinjer för omorganisation av skolor tillhörande barna- och ungdomsvården samt i fråga om bestridande av kostnaderna för verksamheten, dels bemyndiga Kungl. Maj:t att fastställa personalförteckning för statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården i enlighet med i statsrådsprotokollet framlagt förslag, dels godkänna avlöningsstat för nämnda skolor, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1947/48, dels för budgetåret 1947/48 under V huvudtiteln och under rubriken Statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården anvisa till Avlöningar ett förslagsanslag av 1 677 000 kronor, till Omkostnader ett förslagsanslag av 1 216 000 kronor och till Byggnadsarbeten m. m. ett reservationsanslag av 1 573 000 kronor, dels ock för nämnda budgetår under V huvudtiteln anvisa till Bidrag till driften av icke statliga skolor tillhörande barna- och ungdomsvården ett förslagsanslag av 1 300 000 kronor, till Fortbildningskurser för befattningshavare vid skolor tillhörande barna- och ungdomsvården ett reservationsanslag av 23 000 kronor samt till Bidrag till inrättande av inackorderingshem ett reservationsanslag av 80 000 kronor.

Sedan 1945 års riksdag vid behandlingen av frågan om anslag till skyddshemsvården uttalat sig för en allmän reglering av arbetstiden vid de statliga ungdomsvårdsskolorna, har Kungl. Maj:t den 29 juni 1945 uppdragit åt socialstyrelsen att — med beaktande av vad riksdagen anfört — verkställa utredning rörande frågan om reglering av arbetstiden för sådana personalgrupper vid de statliga ungdomsvårdsskolorna, för vilka dylik regle-

ring icke redan genomförts, samt att till Kungl. Maj:t inkomma med det förslag, vartill utredningen kunde föranleda.

Socialstyrelsen redovisade i skrivelse den 28 november 1945 berörda uppdrag och hemställde därvid — med hänsyn till att utredningen ådagalagt ett i vissa fall avsevärt övertidsarbete för personalen i fråga — att en organisationsundersökning vid ungdomsvårdsskolorna måtte komma till stånd. Sedermera uppdrog Kungl. Maj:t åt statens organisationsnämnd att i samråd med socialstyrelsen verkställa en undersökning av nämnd art vid ungdomsvårdsskolorna.

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande ha därjämte statskommissarien R. E. Norberg och skyddshemsinspektören, numera byråchefen i socialstyrelsen G. T. Eriksson såsom sakkunniga inom socialdepartementet verkställt utredning rörande personalorganisationen vid de statliga ungdomsvårdsskolorna.

Resultatet av organisationsnämndens undersökning föreligger i en promemoria, vilken med vissa slutliga ändringar såsom nämndens yttrande i organisationsfrågan överlämnats till Kungl. Maj:t med skrivelse den 31 januari 1947. Över promemorian ha yttranden avgivits dels skriftligen till socialstyrelsen av styrelserna för de av organisationsförslaget berörda skolorna med undantag av en och dels muntligen vid ett antal inför chefen för socialstyrelsens skolbyrå hållna sammanträden, vid vilka närvarit representanter för dels organisationsnämnden och dels de av organisationsfrågan berörda personalorganisationerna och skolstyrelserna ävensom rektorer och personalrepresentanter från skolorna i fråga.

De lönesakkunniga hava den 5 mars 1947 avgivit betänkande och förslag rörande löneställningen för personalen vid de statliga ungdomsvårdsskolorna. Över betänkandet hava utlåtanden avgivits av ett flertal myndigheter och organisationer.

Socialstyrelsen har den 1 mars 1947 inkommit med förslag till anslagsäskanden för ungdomsvårdsskolorna för budgetåret 1947/48.

Ungdomsvårdsskoleväsendets yttre organisation.

Föredragande statsrådet Mossberg har anfört följande.

»Ungdomsvårdsskolorna disponera för närvarande omkring 1 300 platser, fördelade på 17 statliga och 16 icke statliga skolor. Medelbeläggningen vid skolorna uppgick under år 1946 till 1 105 elever. I årets statsverksproposition (II ht., s. 96) har anmälts, att frågan om avskaffande av tvångsuppfostningsinstitutet är under övervägande samt att proposition därom möjligen kommer att föreläggas årets riksdag. Förslag i detta hänseende har av Kungl. Maj:t den 2 maj 1947 remitterats till lagrådet. Därest lagen om tvångsuppfostran upphäves, synas ungdomsvårdsskolorna komma att få

emottaga jämväl det klientel, som antingen redan ådömts eller med nu gällande bestämmelser skulle ha ådömts tvångsuppfostran. Även om nämnda lag tillsvidare kommer att bestå, torde det i statsverkspropositionen förordade nedläggandet av Bonaanstalten komma att, såsom av propositionen framgår, återverka på ungdomsvårdsskoleverksamheten. Vid beräkningen av ungdomsvårdsskolornas platsbehov för nästa budgetår har socialstyrelsen beaktat möjligheterna av att tvångsuppfostringsklientelet helt eller delvis överföres till dessa skolor. Den sammanlagda beläggningen vid tvångsuppfostringsanstalterna uppgick den 1 januari 1947 till 97 personer. Socialstyrelsen anser dock, att platsantalet vid ungdomsvårdsskolorna i vart fall icke behöver uppgå till mer än omkring 1 100 platser, även om tvångsuppfostringsklientelet överföres. Med hänsyn härtill föreslår styrelsen, att de statliga skolorna Åkerby och Engesberg samt de icke statliga skolorna Mossebo, Gälegården och Hårsjögården — omfattande sammanlagt 113 platser — nedläggas, de båda förstnämnda med utgången av nu löpande arrendetid eller den något senare tidpunkt, som med hänsyn till avvecklingsförhållandena finnes lämplig, och de tre icke statliga skolorna senast vid kalenderårsskiftet 1947/48, vid vilken tidpunkt för dem nu gällande avtal utlöpa.

Mot socialstyrelsens beräkning av platsbehovet har jag intet att erinra. I överensstämmelse härmed förordar jag, att verksamheten vid de av styrelsen angivna fem anstalterna vid lämplig tidpunkt under nästa budgetår nedlägges.

Viss ytterligare nedskärning av anstaltsorganisationen skulle enligt socialstyrelsens mening vara möjlig, därest eftervårdsorganisationen förstärktes. Styrelsen föreslår därför, att, utöver redan nu beslutade sju inackorderingshem, ett lika stort antal dylika hem anordnas under budgetåret 1947/48 samt att eftervårdskonsulenternas antal samtidigt ökas från 2 till 4. Genom åtgärder i denna riktning skulle, anser styrelsen, platsantalet vid skolorna kunna efter hand begränsas till omkring 1 000.

Jag vill för egen del framhålla, att en utveckling i sådan riktning, att eftervården erhåller ökad betydelse, torde böra eftersträvas. En effektiv eftervård möjliggör en avsevärd begränsning av vårdplatsantalet, därigenom att dels villkorlig utskrivning kan meddelas på ett tidigare stadium än vad som eljest skulle kunna ske och dels antalet fall, då återintagning å anstalt efter villkorlig utskrivning äger rum, torde reduceras. Då eftervården ställer sig proportionsvis betydligt mindre kostsam än anstaltsvården, kunna de totala kostnaderna för klientelet omhändertagande beräknas minska i den mån den förra vårdformen ersätter den senare. För övrigt vill jag såsom min mening uttala, att anstaltsvård såsom en uppfostringsform givetvis bör komma till användning i så begränsad utsträckning som möjligt. I den mån anstaltsvården kan ersättas av en friare vårdform, som tillfredsställande tillgodoser de av klientelet beskaffenhet betingade kraven på övervakning och ledning, synes detta därför böra hälsas med tillfredsställelse.

Såsom jag tidigare nämnt, ha de nu gällande avtalen mellan staten och ett flertal icke statliga ungdomsvårdsskolor, vilka avtal utlöpa vid kalenderårsskiftet 1947/48, genom preliminära överenskommelser med huvudmännen förlängts till juni månads utgång år 1948. I samband med behandlingen av driftsanslaget kommer jag att anmäla innebörden av dessa överenskommelser, vilkas godtagande av mig tillstyrkes. Det är min förhoppning, att förslag om nedläggande av ytterligare ett antal icke statliga ungdomsvårdsskolor skall kunna framläggas redan inför 1948 års riksdag. Därest så skall ske, måste emellertid givetvis redan under budgetåret 1947/48 den därför erforderliga utbyggnaden av eftervårdsorganisationen vara genomförd.

Konsulentverksamheten har tillsvidare karaktär av försöksverksamhet. 1946 års riksdag (skr. nr 345) uttalade, bland annat, att omfattningen av konsulenternas arbetsuppgifter icke kunde med någon större grad av säkerhet bedömas, innan erfarenhet vunnits om deras verksamhet, samt underströk, att konsulentbefattningar icke borde tillsättas i större utsträckning än som svarade mot det för dem avsedda arbetsprogrammet. Socialstyrelsen har i föreliggande framställning framhållit, att arbetsbördan för de båda nu anställda konsulenterna vore orimlig och att dessa befattningshavare omöjligen kunde medhinna mera än en begränsad del av sitt arbetsfält. Styrelsen har vidare under hand meddelat, att konsulenterna under nuvarande förhållanden nödgats inskränka sig till att omhändertaga endast de mera trängande eftervårdsfallen.

Av inackorderingshemmen har hittills intet hunnit träda i verksamhet. Det under innevarande budgetår utförda förberedelsearbetet har emellertid, enligt vad jag inhämtat, fortskridit så långt, att avtal rörande inrättande av de redan beslutade sju hemmen torde vara tecknade före hösten 1947.

Med hänsyn till vad nu anförts vill jag förorda, att för budgetåret 1947/48 medel äskas dels för anställande av ytterligare två konsulenter för eftervården och dels för anordnande av sju nya inackorderingshem. Beträffande konsulenterna vill jag i detta sammanhang uttala, att jag med hänsyn till de särskilda uppgifter, vilka åvila dessa befattningshavare såsom läkepedagoger, icke kan biträda statskontorets mening, att desamma eventuellt skulle kunna ingå i fångvårdens skyddskonsulentorganisation. Beträffande de för konsulenternas avlönande erforderliga medlen torde jag få återkomma vid beräkningen av avlöningsanslaget för de statliga skolorna. Inackorderingshemmen böra — i likhet med de för innevarande budgetår beslutade — i första hand anordnas i samverkan med I. O. G. T. Kostnaderna torde kunna för nästa budgetår beräknas till 77 000 kronor, på samma sätt som för de hittills beslutade hemmen.

Slutligen torde böra upptagas till behandling de särskilda frågor rörande viss omorganisation av de statliga ungdomsvårdsskolorna, för vilka jag i det föregående redogjort.

Organisationsnämnden uttalar, att relevantalet vid dessa skolor av organi-

satoriska skäl borde uppgå till omkring 60. Undantag göres dock dels för de för kvinnliga elever avsedda yrkesskolorna, av vilka Sonestorp, Hornö och Brättegården föreslås utbyggda till att omfatta 50, 50 respektive 30 platser, och dels för Broby och Lövstaskolan, vilka förutsätts skola bibehålla nuvarande platsantal. De båda statliga enkelskolhem, vilka komma att kvarstå sedan Åkerby och Engesberg nedlagts, böra följaktligen enligt nämndens mening utbytas mot ett dubbelskolhem. Nämnden förordar vidare, att de kombinerade skolhemmen Johannisberg och Vemyra omorganiseras, så att av dem erhållas ett skolhem och en yrkesskola, vardera om 60 elever. Socialstyrelsen ansluter sig i huvudsak till nämndens principuttalande och förslag samt föreslår i samband därmed, att yrkesskolorna för manliga elever utbyggas till att omfatta vardera 60 platser. Folåsa och Gräskärr böra dock enligt styrelsens mening tillsvidare behållas såsom enkelskolhem. Vad beträffar Vemyra och Johannisberg förordar styrelsen, att den förra skolan omorganiseras till skolhem och den senare till yrkesskola.

Genom en ökning av platsantalet vid vissa skolor på sätt organisationsnämnden och socialstyrelsen föreslagit, innebärande i stort sett endast en mindre uppjustering av platsantalet, synas organisatoriska fördelar stå att vinna, framför allt genom ett bättre utnyttjande av personalen. Jag biträder därför de gjorda förslagen, därvid jag dock i anledning av vad socialstyrelsen anfört beträffande Folåsa och Gräskärr anser mig föranlåten uttala, att jag icke finner mig beredd att redan nu föreslå ett fullständigt avskaffande av typen enkelskolhem för pojkar. De båda nu nämnda skolorna böra därför enligt min mening tillsvidare kvarstå under den organisationsform, de nu innehava. Jag biträder vidare förslaget, att Johannisberg omorganiseras till yrkesskola och Vemyra till skolhem, vardera rymmande 60 platser. Omläggningen av Johannisberg torde få ske redan under nästa budgetår medan Vemyraskolan ännu en tid bör drivas såsom kombinerad skola för att under budgetåret 1948/49 omorganiseras till skolhem.

Den av mig nu föreslagna utbyggnaden och omläggningen av vissa statliga skolor innebär, att ungdomsvårdsskoleväsendet skulle tillföras sammanlagt 75 nya platser. Förslaget torde dock få genomföras först småningom och bör således icke föranleda jämförelse med det av mig tidigare föreslagna nedläggandet av fem skolor, omfattande sammanlagt 113 platser. Under budgetåret 1947/48 torde en utökning av platsantalet vid de berörda skolorna utan vidare vara möjlig endast vid Hornö, där den förutvarande mödraavdelningen för närvarande står tom. I övrigt betingas ett genomförande av förslaget av att medel anvisas till uppförande av vissa byggnader, därav bland annat personalbostäder, i sistnämnda avseende för att möjliggöra lärarpersonalens utflyttande från elevbyggnaderna, varigenom i viss utsträckning skulle lösgöras nu för lärarbostäder avsedda lokaler.

Till organisationsnämndens förslag rörande verkstadsundervisningens ordnande vid de för manliga elever avsedda yrkesskolorna är jag i förhanden-

varande läge icke beredd att taga ställning. Frågan torde därför få göras till föremål för fortsatt övervägande.»

De statliga ungdomsvårdsskolornas inre organisation.

Särskilda frågor rörande jordbruksdriften.

I sin nu framlagda organisationsutredning ifrågasätter organisationsnämnden, huruvida jordbruksdrift överhuvud bör förekomma vid skolhemmen och de för kvinnliga elever avsedda yrkesskolorna. Utan att i princip taga ställning till spørsmålet uttalar nämnden dels att eleverna borde kunna erhålla erforderlig sysselsättning i jordbruksarbete hos lantbrukare i trakten och dels att i vart fall en undersökning borde ske, huruvida skolornas jordbruk vore ekonomiskt bärande.

Föredragande statsrådet har härom anfört bland annat följande.

»Vad först beträffar skolhemmen är det enligt min uppfattning ur sysselsättningsterapeutiska synpunkter synnerligen lämpligt, att eleverna vid sidan av skolarbetet och den egentliga fritidssysselsättningen i form av lek och idrott m. m. kunna sysselsättas med visst yrkesbetonat arbete. Även andra arbetsgrenar än jordbruk med ladugårdsskötsel torde förvisso kunna godtagas för sådant ändamål, i varje fall för de manliga elevernas vidkommande. Jag förutsätter också, att socialstyrelsen ägnar denna fråga vederbörlig uppmärksamhet och avgiver de förslag härutinnan, som efter hand kunna ifrågakomma. I förhandenvarande läge finner jag mig emellertid icke kunna förorda, att jordbruket vid skolhemmen utbytes mot annan sysselsättningsform.

Vad avser yrkesskolorna för kvinnlig ungdom är det enligt min mening av stort värde att eleverna därstädes även i fortsättningen bibringas yrkesmässiga kunskaper i skötseln av ett lantushåll. Att, såsom organisationsnämnden antytt, för bedrivande av sådan undervisning bygga på traktens lantgårdar kan jag icke finna lämpligt, bland annat av det skälet, att undervisningen i sådant fall i allmänhet icke kan antagas bliva av samma effektivitet som den undervisning, vilken lämnas av därför särskilt utbildad personal.

Vad slutligen angår den givetvis icke oväsentliga ekonomiska sidan av förevarande spørsmål, torde av de av socialstyrelsen lämnade uppgifterna framgå, att vissa av jordbruken vid ifrågavarande ungdomsvårdsskolor redan nu äro vinstgivande och att i andra fall förutsättningar föreligga för att efter hand upparbeta desamma, så att tillfredsställande driftsresultat ernås. Det torde i det ekonomiska sammanhanget heller icke böra förbises, vilket värde som för skolornas del ligger i att äga tillgång till egna jordbruks- och ladugårdsprodukter.

Med hänsyn till vad jag nu anfört finner jag mig böra förorda, att jordbruken bibehållas vid skolhemmen och de för kvinnliga elever avsedda yrkesskolorna. Med utgångspunkt härifrån kommer jag att i det följande föreslå, att jordbrukspersonal i erforderlig omfattning upptages i de nya personalplanerna för dessa skolor.»

Personalorganisationen.

De nuvarande personalplanerna samt organisationsnämndens och socialstyrelsens förslag beträffande personalorganisationen vid de olika yrkesskolorna och skolhemmen framgå av tabeller på sid. 33—41 i propositionen.

Föredragande statsrådet har härom anfört följande.

»I det föregående har jag inledningsvis lämnat en redogörelse för socialstyrelsens synpunkter på frågan om ungdomsvårdsskolornas allmänna funktioner. Innan jag övergår till att närmare granska de föreslagna personalplanerna vill jag klargöra min egen inställning till denna fråga, vilken synes vara av grundläggande betydelse för ungdomsvårdsskoleorganisationens utformning såväl i dess helhet som i fråga om detaljerna.

Ungdomsvårdsskolorna emottaga till behandling ett klientel, som genom kriminalitet eller annan asocialitet visat sig icke kunna på ett normalt sätt anpassa sig till samhällslivet. Detta klientel befinner sig i den formbara åldern, något som innebär, att det kan formas i såväl social som asocial riktning. Det åvilar därför ungdomsvårdsskolorna ett stort ansvar, då det här gäller att med lämpliga behandlingsmetoder påverka elevmaterialet i en ur samhällets synpunkt lämplig riktning.

En stor del av eleverna uppvisar mentala rubbningar. En undersökning av elevernas intelligensnivå den 1 juli 1946 visade, att omkring 40 procent av dessa voro begåvningsvaga. Det har tillika visats, att icke mindre än 25—30 procent av eleverna voro psykiskt abnorma, känsliga och besvärliga. Nervösa rubbningar av olika slag förekommo i betydande grad. Det sammanhang mellan ungdomskriminalitet och psykiska defekter, som dessa uppgifter visa, är värt att uppmärksammas. Beträffande denna del av elevmaterialet torde det utan vidare stå klart, att särskild sakkunskap erfordras för behandlingen. Men även i fråga om elever, som huvudsakligen äro miljöskadade, måste behandlingen bedrivas efter moderna medicinsk-pedagogiska riktlinjer. Risk föreligger eljest, att eleverna förbliva asociala och därigenom bilda återfall.

En uppläggning av behandlingen vid ungdomsvårdsskolorna efter dessa linjer återverkar i flera avseenden på skolornas inre organisation. Jag torde här få erinra, att jag med denna utgångspunkt i det föregående funnit mig böra förorda, att jordbruk av terapeutiska skäl bibehålles vid vissa ungdomsvårdsskolor, vid vilka denna verksamhetsgren enligt organisationsnämndens av ekonomiska skäl förestavade förslag borde nedläggas. Den

läkepedagogiska behandlingslinjen återverkar emellertid framför allt på personalens sammansättning. Skolornas ledning måste således utgöras av befattningshavare, vilka äga en tillfredsställande skolning i allmän psykologi och framför allt i läkepedagogik. Därjämte böra skolorna inom icke alltför snäva gränser äga tillgång till rådgivande psykiater. Vad beträffar den övriga personal, som tager direkt vård om klientelet, torde man visserligen knappast kunna på densamma ställa krav på psykologisk och pedagogisk skolning men det synes angeläget att i görligaste mån söka inom organisationens ram hibringa även dessa befattningshavare sådana insikter i nämnda hänseenden, som erfordras för ett rätt handhavande av klientelet vid skolorna.

Jag torde nu få övergå till att behandla frågan om personalplanernas utformning. Till en början vill jag erinra, att huvudsyftet med den genomförda organisationsundersökningen varit att åstadkomma en godtagbar arbetstidsreglering för personalen vid ungdomsvårdsskolorna. Den vid en sådan målsättning enda framkomliga vägen synes vara att, såsom organisationsnämnden gjort, beräkna erforderligt antal befattningshavare av olika kategorier genom att i relation till arbetskraftsbehovet för olika uppgifter vid varje skoltyp ställa vissa såsom skäliga ansedda normalarbetstider. De av nämnden beräknade normalarbetstiderna äro enligt min mening av beskaffenhet att — även vid bifall till av mig i det följande förordade särbestämmelser för folkskolläraernas del — kunna läggas till grund för uppgörandet av personalplaner. Jag utgår därför ifrån att de av nämnden framlagda personalplanerna innefatta det minimum i fråga om antalet befattningshavare, som måste finnas inom ungdomsvårdsskoleorganisationen. I anslutning till vad som anförts av socialstyrelsen förordar jag emellertid i det följande vissa avvikelser från nämndens förslag.

Organisationsnämnden har föreslagit, att vid yrkesskolorna för kvinnliga elever anställas assistenter, vid skolhem för flickor gymnastikdirektörer och vid pojkskolhem fritidsledare. I likhet med socialstyrelsen är jag av den uppfattningen, att samtliga dessa nya tjänster höra utformas såsom assistenttjänster. Genom att dylika tjänster inrättas erhålles icke endast särskild personal för att omhändervård ledningen av elevernas fritidssysselsättningar — en uppgift, som nämnden i första hand avsett för personalen i fråga — utan något som är än viktigare, nämligen en välbehövlig förstärkning av mera kvalificerad personal vid dessa skolor. Då sålunda enligt min mening samtliga statliga ungdomsvårdsskolor utom Lövstaskolan böra erhålla assistenter, kan jag icke finna rimligt, att avdelningsföreståndarna vid Lövstaskolan fortfarande skulle, till hinder för deras uppgifter såsom fritidsledare och läkepedagoger, vara bundna vid de avsevärda arbetsuppgifter, som redogörare- och lärargöromålen innefatta. Då därtill kommer dels att redogörarensysslan ostridigt synes kräva en för densamma särskilt avdelad arbetskraft och dels att folkskollärarna enligt

vad jag i det följande kommer att föreslå böra erhålla samma tjänstgöringsförhållanden, som de vilka gälla för folkskollärare inom det allmänna folkskoleväsendet, förordar jag, att avdelningsföreståndarnas redogörare- respektive läraruppgifter vid denna skola överföras på en bokhållare respektive en folkskollärare. Personalplanen för Lövstaskolan torde således få ökas med två befattningshavare av sistnämnda båda kategorier.

Socialstyrelsens och de lönesakkunnigas förslag, att folkskolläraren vid Brättegården skall erhålla tjänstebenenämningen ämneslärare, biträdes av mig. Till folkskollärarnas och ämneslärarens tjänstgöringsförhållanden torde jag få återkomma vid behandlingen av lönefrågan.

Avdelningsföreståndaren och biträdande avdelningsföreståndaren vid Sonestorps mödraavdelning torde böra kvarstå å personalplanen tills beslut fattats om avdelningens nedläggande.

Vad därefter beträffar yrkesutbildningen vid de för kvinnliga elever avsedda yrkesskolorna synes denna böra uppläggas efter av socialstyrelsen förordade linjer. Vid envar av Sonestorp och Hornö böra sålunda anställas en skolkökslärarinna, en lanthushållslärarinna, en slöjdlärarinna samt en lärarinna i det av organisationsnämnden föreslagna nya yrket, vartill kommer för Sonestorps del en lärarinna i tvätt och för Hornös vidkommande en sömnadslärarinna. I fråga om den föreslagna nya yrkesgrenen har jag under hand erfarit, att socialstyrelsen har för avsikt att anordna bageriundervisning vid Sonestorp. För Hornös del föreligger emellertid icke förslag i fråga om den nya yrkesgrenens art. Med hänsyn till svårigheterna att bedöma de erforderliga kompetenskraven för de yrkeslärarinnor, vilka komma att anställas för undervisning i det nya yrket, och då i nuvarande läge möjligheter ej heller föreligga att bedöma den skäligen lönegradsplacementen av ifrågavarande befattningshavare, torde beslut icke böra för nästa budgetår fattas om inrättande av tjänster för nu berört ändamål. Jag beräknar således det vid Sonestorp och Hornö för budgetåret erforderliga antalet yrkeslärarinnor till 4 för vardera skolan. — Vid Brättegården torde få anställas en slöjdlärarinna, en lanthushållslärarinna och en skolkökslärarinna. — Vid Broby bör yrkesundervisningen fortfarande handhavas av en lärarinna i hushållsgöromål och en lärarinna i kvinnlig slöjd. — Av lönetekniska skäl böra tillvidare de hittillsvarande tjänstebenenämningarna bibehållas. Jag har därför såsom hittills sammanfört skolköks- och lanthushållslärarinnor under beteckningen lärarinnor i hushållsgöromål samt slöjd- och sömnadslärarinnor under beteckningen lärarinnor i kvinnlig slöjd. Den befattningshavare, vilken skall handhava tvättundervisningen, bör benämnas lärarinna i tvätt.

I likhet med socialstyrelsen anser jag, att endast två lärare i yrkesämne tillvidare erfordras vid Långanäs. Lärarna i yrkesämne böra i överensstämmelse med de lönesakkunnigas förslag benämnas yrkeslärare.

Socialstyrelsen har föreslagit, att vid varje för kvinnliga elever avsedd ung-

domsvårdsskola skall anställas en hemvårdslärare med uppgift att fungera såsom avbytare för yrkeslärarinnorna. Vid Hornö, Brättegården och Broby skulle hemvårdsläraren jämväl svara för hushållstväkten. Då jag finner mig övertygad om att behov föreligger vid nu nämnda skolor av befattningshavare med de uppgifter, som enligt styrelsens förslag skola åvila hemvårdslärarna, anser jag mig böra biträda styrelsens förslag.

Organisationsnämnden anser, att endast en husmoder bör vara anställd vid varje dubbelskolhem för pojkar. Häremot ha såväl socialstyrelsen som företrädare för skolor och personal erinrat att pojkar i de åldersgrupper, varom här vore fråga, vore i behov av sådan omvårdnad, att två husmodrar erfordrades för varje dubbelskolhem. Jag torde få erinra, att då fråga om uppförande av ett dubbelskolhem för första gången förelades riksdagen (prop. 1943: 281) riksdagen uttalade, att densamma icke kunnat undgå att hysa en viss tvekan om lämpligheten ur vårdsynpunkt av ett skolhem av den storlek, som det i propositionen åsyftade (skr. 1943: 397). I anledning av riksdagens berörda uttalande yttrade föredragande departementschefen, statsrådet Möller, då förslag angående utbyggnad av Östra Spång till dubbelskolhem förelades 1944 års riksdag (prop. nr 266), att riskerna för att hemkaraktären skulle gå förlorad vid ett skolhem med så stort platsantal som 60 vore föga framträdande, därest skolhemmet anordnades med två från varandra helt skilda elevförläggningar med, bland annat, var sin husmoder. De tre dubbelskolhem för manliga elever, vilka enligt mitt förslag skola ingå i ungdomsvårdsskoleorganisationen, nämligen Hammargården, Östra Spång och Vemyra, äro eller skola genom redan fattade beslut vara försedda med två från varandra fristående elevbyggnader. Med hänsyn härtill och då jag delar den från skilda håll uttalade uppfattningen, att vid varje avdelning vid dessa skolhem bör finnas en husmoder, biträder jag socialstyrelsens förslag. Styrelsens och de lönesakkunnigas uppdelning av husmoderspersonalen på h u s f ö r e s t å n d a r e och b i t r ä d a n d e h u s f ö r e s t å n d a r e, i vilken senare grupp jämväl skulle ingå de nuvarande vårdarna vid Lövsta, anser jag mig böra godtaga såväl i sak som vad angår tjänstebenämningarna.

Vad därefter beträffar tjänsterna som a r b e t s l e d a r e och a r b e t s l e d a r e, t i l l i k a v å r d a r e, delar jag socialstyrelsens åsikt, att dessa böra utgå ur personalplanerna. Slöjdundervisningen bör därefter överföras på folkskollärarna. Arbetsledarnas biträde vid undervisningen i gymnastik med lek och idrott torde icke erfordras, sedan assistenter anställts vid pojkskolhemmen. Övriga arbetsledarna åvilande arbetsuppgifter, nämligen trädgårdsskötsel, gårdskarlsarbete samt nattvakts- och fritidstjänstgöring, synas böra övertagas av andra befattningshavare vid vederbörande skola.

Organisationsnämnden har föreslagit, att nattvakts- och gårdskarlsgörö-målen vid de för manliga elever avsedda skolorna sammanföras på en befattningshavarekategori, vaktmästarna, varigenom de nuvarande skötarna,

nattvakterna och gårdskarlarna skulle utgå ur personalplanerna. Socialstyrelsen och de lönesakkunniga uttala å andra sidan, att nattvaksarbetet och gårdskarlssysslan med hänsyn till den bestämda artskillnaden mellan dessa båda uppgifter icke syntes böra förenas på samma hand, och föreslå, att för de människovårdande uppgifterna anställas vårdare och för underhållstjänsten hantverkare. Enligt min mening äro de sålunda framförda invändningarna mot nämndens förslag befogade. De uppgifter, som åvila de nuvarande skötarna och nattvakterna, innefatta icke endast nattvaktstjänstgöring utan även handhavande av eleverna under deras fritid. Framför allt den sistnämnda uppgiften ställer krav på befattningshavarens förmåga såsom fostrare. Gårdskarlsarbetet är av helt annan art. För att rätt kunna fylla sina uppgifter måste gårdskarlarna besitta en avsevärd yrkesskicklighet såsom reparatörer, snickare, elektriker o. s. v. Det torde knappast kunna förväntas, att samma person skall besitta såväl förmåga att fostra ett klientel av den art, varom här är fråga, som erforderlig kompetens för handhavande av de sysslor, vilka nu skötas av gårdskarlarna. Jag föreslår därför, att de båda nu berörda typerna av arbetsuppgifter fortfarande skola vara fördelade på två skilda befattningshavaregrupper. De befattningshavare, vilka skola omhändervä de förstnämnda uppgifterna, böra i överensstämmelse med sakkunnigförslaget benämnas v å r d a r e, medan de befattningshavare, som ersätta de nuvarande gårdskarlarna, enligt min mening böra erhålla tjänstebenämningen v a k t m ä s t a r e. Vad beträffar antalet befattningar av dessa båda kategorier och deras fördelning på de olika skolorna ansluter jag mig till socialstyrelsens därutinnan avgivna förslag med i det följande angivna undantag.

Socialstyrelsen har förordat, att — utöver vad organisationsnämnden avsett — bland annat 8 vårdare skola anställas vid Långanäs och Lövsta för att möjliggöra vakande nattvakt vid dessa skolor. Jag anser mig icke för närvarande kunna biträda styrelsens ifrågavarande förslag.

Skäl torde tala för att, såsom socialstyrelsen förordat, öka antalet vårdare vid de för kvinnliga elever avsedda ungdomsvårdsskolorna. Den ledande personalen skulle härigenom befrias från nattvaktstjänstgöring. Jag anser dock, att de till den ledande personalen hörande befattningshavarna böra ombesörja nattvaktstjänstgöring, så länge de bebo lägenheter i anstaltsbyggnaderna. Då särskilda personalbostäder för dessa befattningshavare alltjämt saknas, finner jag mig därför icke nu böra föreslå inrättande av vårdartjänster vid de nu nämnda skolorna.

Socialstyrelsens förslag, att tjänstgöring såsom vilande nattvakt skall få beräknas till mera än 50 procent av full arbetstid, kan jag icke biträda, enär denna fråga jämväl berör avsevärda tjänstemannagrupper inom andra områden av den statliga förvaltningen och sålunda synes böra lösas i ett större sammanhang.

Vad därefter beträffar vaktmästarna, synas dylika icke vara behövlige vid de för kvinnligt klientel avsedda yrkesskolorna, enär därstädes jordbrukspersonalen torde kunna utföra erforderliga på vaktmästarna vid ungdomsvårdsskolorna eljest ankommande göromål, eventuellt med biträde av tillfälligt anställd arbetskraft. Jag upptager sålunda icke vaktmästare i personalplanerna för dessa skolor.

I det föregående har jag föreslagit, att jordbruksdriften bibehålles vid samtliga ungdomsvårdsskolor. Jordbrukspersonal torde vid bifall till detta förslag böra beräknas jämväl för de för kvinnliga elever avsedda yrkesskolorna och för pojkskolhemmen.

De av de lönesakkunniga föreslagna tjänstebenämningarna, vilka förestavats huvudsakligen av lönetekniska skäl, finner jag mig kunna godtaga. Jag utgår alltså i det följande ifrån att de nuvarande rättarna skola benämnas jordbruksföreståndare vid yrkesskolorna för manliga elever och jordbruksförmän vid övriga skolor samt att de befattningshavare, vilka nu betecknas såsom ladugårdsföreståndare, skola vid de förra skolorna bibehålla denna benämning och vid de övriga kallas ladugårdsskötare.

I fråga om jordbrukspersonalen vid de för manligt klientel avsedda yrkesskolorna och vid Lövsta sammanfalla organisationsnämndens och socialstyrelsens förslag utom i det avseendet att styrelsen i motsats till nämnden föreslår, att en jordbruksarbetare skall vara anställd vid Ljungaskog, vilket för närvarande icke är fallet och ej heller avsetts av nämnden. Jag ansluter mig till nämndens mening beträffande jordbrukspersonalens omfattning vid dessa skolor.

Vid Hornö och Broby finnas för närvarande rättare, medan vid Sonestorp och Brättegården det manliga biträdet fullgör rättarsysslor. Vid envar av dessa fyra anstalter torde böra anställas en jordbruksförmän.

Till socialstyrelsens förslag att en jordbruksförmän skall finnas vid varje skolhem för pojkar ansluter jag mig, dock att sådan befattningshavare icke bör få anställas vid Hammargården förrän denna skola återupptagit sitt jordbruk och således i vart fall ej under nästa budgetår. Förslaget om anställande av ladugårdsskötare vid dubbelskolhemmen kan jag däremot icke biträda, enär hela jordbrukskomplexet därstädes synes kunna omhänderhavas av jordbruksförmännen, eventuellt med biträde av tillfälligt anställd arbetskraft. Vid Vemyra finnes för närvarande en ladugårdsförmän, som är anställd å extra ordinarie stat. Befattningshavaren i fråga torde tillsvidare få kvarstå i sin befattning tills klarhet vunnits, huruvida en överflyttning till annan anstalt låter sig göra. Vad däremot beträffar de nuvarande enkelskolhemmen för pojkar — Folåsa och Gräskärr — synas ladugårdsskötare därstädes vara erforderliga med hänsyn till jordbrukens större omfattning vid dessa skolor i förhållande till dubbelskolhemmen.

I arbetstidshänseende torde jordbrukspersonalen böra följa lantarbetstids-

lagens bestämmelser, dock att den genomsnittliga arbetstiden för jordbruksföreståndare, jordbruksförmän, ladugårdsförmän och ladugårdsskötare synes böra begränsas till 48 veckotimmar, därest så låter sig göra i det enskilda fallet.

Trädgårdsmästare böra i enlighet med socialstyrelsens förslag få anställas vid samtliga skolor för manligt klientel utom vid enkelskolhemmen, dock att sådan befattningshavare icke bör avses för Hammargårdens vidkommande förrän trädgårdsdriften därstädes återupptagits.

Ett heltidstjänstgörande kontorsbiträde torde få anställas vid envar av yrkesskolorna för manliga elever. Vid de övriga skolorna erfordras allenast deltidсанställd kontorshjälp.

I fråga om kokerskor och kvinnliga biträden — av mig i enlighet med de lönesakkunnigas förslag betecknade med den gemensamma tjänstebenämningen ekonomibiträden — skiljer sig socialstyrelsens förslag från organisationsnämndens endast såtillvida, att styrelsen anser, att vid dubbel-skolhemmen för pojkar ett kvinnligt biträde bör utbytas mot en kokerska samt att vid Lövsta den nuvarande tvättföreståndaretjänsten bör utgå mot att ytterligare en kokerska uppföres å personalplanen. Vad styrelsen härutinnan föreslagit finner jag böra biträda.

Vad beträffar tidpunkten för de nya personalplanernas tillämpning synas dessa med iakttagande av de av mig förordade tillfälliga modifikationerna kunna omedelbart från och med nästa budgetårs ingång genomföras vid Ljungaskog, Forsane, Sundbo, Brättegården, Hammargården, Folåsa, Gräskärr och Broby. Under loppet av budgetåret torde personalplanerna kunna efter hand träda i kraft vid Östra Spång, Johannisberg, Långanäs och Lövsta. För genomförandet av den föreslagna personalutvidgningen vid de tre sistnämnda anstalterna erfordras dock, att de av mig i det följande vid behandlingen av byggnadsanslaget förordade bostadsbyggena under nästa budgetår komma till utförande. Mera tveksamt är i vad mån en personalförstärkning under budgetåret kan ske vid Hornö, Sonestorp och Vemyra. Vad Hornö beträffar är personalplanens tillämpning beroende av tillgången på bostäder för personalen. Jag kommer emellertid icke att föreslå någon bostadsbyggnadsverksamhet vid denna skola för nästa budgetår. Samma förhållande gäller för Sonestorps del, där frågan ytterligare kompliceras av att skolan tillsvidare skall behålla sin nuvarande organisation med en mödraavdelning. Vad slutligen beträffar Vemyra finnas där visserligen möjligheter att bereda de nytillkommande befattningshavarna bostäder, men å andra sidan skall denna skola under nästa budgetår bibehålla sin nuvarande kombination av skolhem och yrkesskola. Vid dessa tre ungdomsvårdsskolor bör dock socialstyrelsen enligt min mening erhålla möjligheter att för åstadkommande av den avsedda arbetstidsregleringen redan under nästa budgetår anställa erforderlig personal.»

Personalens löneställning.

Nuvarande lönegradsplaceringar och de lönesakkunnigas förslag ha sammanfattats i följande tablå.

Nuvarande		De sakkunnigas förslag	
Befattning	Löne- grads- placering	Befattning	Löne- grads- placering
Chef, tillika läkare	28	Chef, tillika läkare	28
Rektor	25	Rektor	{26 24
”	23		
”	19		
Avdelningsföreståndare, tillika re- dogörare	20		
Avdelningsföreståndare, tillika lärare	20	Avdelningsföreståndare	22
Avdelningsföreståndare, tillika lärare (Hammargården)	20	—	—
Assistent	19	Assistent	20
—	—	Bokhållare	17
Folkskollärare	19	{Ämneslärare	20
Avdelningsföreståndare	17	{Folkskollärare	17 ¹
Lärlarinna i kvinnlig slöjd	15	—	—
Lärlarinna i hushållsgöromål	15	Yrkeslärare ³	15 ⁴
Lärare i yrkesämne	12	Tillsyningsman	12
Tillsyningsman	12	—	—
Biträdande lärare	11	Husföreståndare	13 ⁵
Husmoder, tillika biträdande lärare	11	—	—
Arbetsledare, tillika vårdare	10	—	—
Arbetsledare	10	Trädgårdsmästare	{12 10
Trädgårdsmästare	10	{Jordbruksföreståndare	12
Rättare	10	{Jordbruksförman	10
—	—	Hemvårdslärare	9
Avdelningssköterska	8	—	—
Vårdare	8	Biträdande husföreståndare	9
Kamerabiträde	7	Kanslibiträde	7
Husmoder	6	{Husföreståndare	11
Skötare	6	{Biträdande husföreståndare	9
Nattvakt	5	Vårdare	8
Gårdskarll	5	Hantverkare	{ 8 6
Manligt biträde	5		
Ladugårdsförman	5		
Tvättföreståndare	2	{Ladugårdsförman	10
Kokerska	V 1	{Ladugårdsskötare	7
Kvinnligt biträde	V d	—	—

¹ Härtill kommer avlöningsförstärkning samt ersättning för undervisning i slöjd och fortsättningskola.

² Lönefrågans lösning föreslås uppskjuten.

³ Här i inräknas befattningarna såsom yrkeslärare i tvätt vid Sonestorp och såsom yrkeslärare i nytt yrke enligt organisationsnämndens förslag.

⁴ Provisorium i avvaktan på lösningen av lönefrågan för yrkeslärare vid de centrala verkstadsskolorna.

⁵ Endast vid Lövsta.

⁶ Med hänsyn till av riksdagen fattat beslut hava de sakkunniga icke avgivit förslag i detta avseende.

I fråga om löneställningen för personalen har *föredragande statsrådet* anfört följande.

»Vid tillämpning av de av mig i det föregående förordade personalplanerna kommer varje ungdomsvårdsskola att i toppen av den ledande personalen förfoga över en grupp av befattningshavare med speciell utbildning såsom anstaltspsykologer, nämligen vid Lövsta chef, tillika läkare, och avdelningsföreståndare samt vid de övriga skolorna rektorer och assistenter. Av dessa befattningshavare kunna rektorer, avdelningsföreståndare och assistenter betraktas såsom en i befodringshänseende sammanhörande grupp. Även om det i och för sig icke bör möta hinder att till avdelningsföreståndare eller rektor befodra en välmeriterad befattningshavare från en annan tjänstemannagrupp, exempelvis en folkskollärare, förutsatt att vederbörande förvärvat de för den högre befattningen erforderliga insikterna i psykologi och läkepedagogik, torde såsom regel en befodran inom psykologgruppen böra taga sin början med anställning såsom assistent. Nu angivna förhållanden böra beaktas vid lönegradsplacering dels av befattningshavare inom psykologgruppen sinsemellan och dels av folkskollärarna i förhållande till psykologgruppen.

De lönesakkunnigas förslag i fråga om lönegradsplaceringen för rektorer, avdelningsföreståndare och assistenter finner jag mig kunna godtaga.

Bärande skäl synas sålunda föreligga för att rektorerna från och med nästa budgetårs ingång placeras å ordinarie stat. I fråga om rektorerna innebär förslaget vidare, att den nuvarande lönemässiga skillnaden mellan kvinnliga och manliga tjänstemän avskaffas. Förslag i denna riktning har tidigare framlagts av socialstyrelsen i skrivelse rörande anslagsbehovet för ungdomsvårdsskolorna under innevarande budgetår. Såsom framgår av propositionen 1946:187, fann jag mig inför 1946 års riksdag föranledd uttala, att med ett ställningstagande till förevarande fråga borde anstå med hänsyn till den då förestående personalorganisationsutredningen. I anledning av motioner i riksdagen angående tillämpande av likalöneprincipen å rektorerna erinrade statsutskottet, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t (nr 255) anhållit om utredning av likalönefrågan inom statsförvaltningen, samt uttalade, att utskottet ansett sig förhindrat tillstyrka, att likalönefrågan bleve föremål för särskilt avgörande i avseende å nu förevarande skolor, innan den av riksdagen begärda utredningen kommit till stånd.

Enligt min mening torde i betraktande av de särskilda förhållanden, som råda inom ungdomsvårdsskoleorganisationen, hinder icke böra möta att upptaga frågan om en lönereglering för de kvinnliga rektorerna vid dessa skolor till särskild behandling. Med hänsyn till innebörden av den lönereglering för övrig personal inom ifrågavarande organisation, varom förslag nu framlägges, synes det heller icke rimligt att lämna de kvinnliga rektorerna utanför löneregleringen. I anslutning till lönesakkunnigas förslag förordar

jag, att rektorerna vid de för manliga elever avsedda yrkesskolorna och dubbelskolhemmen samt vid Sonestorp och Hornö placeras i 26 lönegraden och rektorerna vid de övriga ungdomsvårdsskolorna i 24 lönegraden.

Vidare finner jag mig böra tillstyrka, att avdelningsföreståndarna placeras i 22 och assistenterna i 20 lönegraden.

Rektorerna böra hädanefter tillsättas av Kungl. Maj:t. För erhållande av ordinarie rektorstjänst i någon av de föreslagna nya lönegraderna torde sökanden böra styrka sig hava förvärvat sådan vidgad insikt i psykologi och läkepedagogik, som socialstyrelsen anser sig böra föreskriva. Från socialstyrelsen har jag inhämtat, att överläggningar skett med de nuvarande rektorerna om dessas deltagande i vissa utbildningskurser för förvärvande av sådan kompetens.

Beträffande folkskollärarna ha de lönesakkunniga föreslagit, att desamma placeras i 17 lönegraden och tilldelas dels avlöningsförstärkning med 600 kronor för år och dels särskild ersättning för undervisning i slöjd och fortsättningsskola med 2 respektive 3 kronor i timmen, att arbetsåret för befattningshavarna skall sammanfalla med läsåret med rätt för befattningshavarna att under återstoden av kalenderåret åtnjuta ferier, samt att den folkskollärarna åliggande undervisningsskyldigheten under läsåret begränsas till 30 veckotimmar. Ehuru jag finner det tveksamt, huruvida för en viss grupp av befattningshavare vid ungdomsvårdsskolorna böra föreskrivas anställningsvillkor efter andra principer än de för övriga befattningshavare gällande, anser jag mig likväl på de av de sakkunniga anförda skälen böra tillstyrka det av dem framlagda förslaget.

De lönesakkunnigas förslag rörande den för Brättegården avsedda ämnesläraren, synes med hänsyn till undervisningens art vid denna skola böra godtagas. Jag förordar således, att ämneslärarebefattningen uppföres i 20 lönegraden. I fråga om arbetstidsförhållanden synes ämnesläraren böra i allo likställas med folkskollärarna.

Befattningen såsom avdelningsföreståndare vid Sonestorps mödraavdelning bör utgå ur personalförteckningen. Nuvarande avdelningsföreståndaren, som är anställd å extra ordinarie stat, torde få kvarstå i 17 lönegraden intill dess frågan om inrättande av en ny hemskola avgjorts.

De sakkunniga hava anställt jämförelser mellan yrkeslärarna vid ungdomsvårdsskolorna och motsvarande befattningshavare vid de centrala verkstadsskolorna. Vad de sakkunniga i detta sammanhang anført, har övertygat mig om att dessa båda kategorier av yrkeslärare böra vara likställda i lönehänseende. Med hänsyn till att lönefrågan ännu icke lösts för yrkeslärarna vid de centrala verkstadsskolorna anser jag försiktigheten bjuda att tills vidare placera yrkeslärarna vid ungdomsvårdsskolorna i 15 lönegraden. Därest sedermera yrkeslärarna vid de centrala verkstadsskolorna komma att placeras i annan lönegrad än den 15, torde jag få åter-

komma med förslag om överförande av ungdomsvårdsskolornas yrkeslärare till den lönegrad, som fastställts för de förra yrkeslärarna. Av slöjd- och yrkeslärarnas riksförbund gjord framställning, att till ungdomsvårdsskolornas yrkeslärare skall utgå avlöningsförstärkning med samma belopp som det, vilket av mig förordats för folkskollärarnas del, är jag icke för närvarande beredd att tillstyrka.

Yrkeslärarinnorna ha av de lönesakkunniga sammanförts med yrkeslärarna till en grupp med gemensam tjänstebenenämning. Liksom yrkeslärarna skola yrkeslärarinnorna enligt sakkunnigförslaget provisoriskt placeras i 15 lönegraden för att sedermera överföras till den lönegrad, vari yrkeslärarna vid de centrala verkstadsskolorna kunna komma att placeras. De sakkunnigas förslag har motiverats av likalöneskäl.

Vad först beträffar lärarinnan i tvätt vid Sonestorp är jag icke beredd att nu tillstyrka, att denna befattningshavare i lönehänseende jämställs med lärarinnorna i hushållsgöromål och i kvinnlig slöjd. Tjänliga jämförelseobjekt för bedömandet av den för denna lärarinna skäligen löneställningen saknas inom övriga delar av statsförvaltningen. I förhandenvarande läge har jag funnit mig böra förorda, att ifrågavarande befattningshavare placeras i 10 lönegraden.

Frågan om lönegradsplaceringen av de föreslagna lärarinnorna i »nytt yrke» synes kunna förbigås av skäl, för vilka jag tidigare redogjort.

Av yrkeslärarinnorna återstå härefter endast lärarinnorna i hushållsgöromål och i kvinnlig slöjd. För egen del kan jag icke finna lämpligt att i förevarande sammanhang lösa likalönefrågan för dessa yrkeslärarinnors vidkommande. I likhet med allmänna lönenämnden anser jag, att i avvaktan på statsmakternas ställningstagande till avgivet förslag rörande övningslärarnas löneställning nya tjänster för yrkeslärarinnor av dessa båda kategorier böra placeras i 13 lönegraden medan redan inrättade tjänster böra kvarstå i nuvarande löneställning.

Vad därefter beträffar trädgårdsmästare och jordbrukspersonal biträder jag de sakkunnigas förslag, att trädgårdsmästare vid yrkeskolor för manlig ungdom och jordbruksföreståndare skola placeras i 12 lönegraden samt trädgårdsmästare vid skolhem och jordbruksförmän i 10 lönegraden. Ladugårdsförmän och ladugårdsskötare böra enligt min mening placeras i 9 respektive 7 lönegraden.

De sakkunnigas förslag rörande lönegradsplaceringen av husföreståndare och biträdande husföreståndare biträdes av mig. Jag förordar sålunda, att husföreståndaren vid Lövsta placeras i 13 och övriga husföreståndare samt biträdande husföreståndare i 11 respektive 9 lönegraden.

Översköterskan upptager jag i enlighet med riksdagens beslut i 8 lönegraden.

I fråga om vårdarnas löneställning ansluter jag mig till vad allmänna lönenämnden och statskontoret därom anfört och förordar således, att dessa befattningshavare hänföras till 7 lönegraden.

Den av mig föreslagna gruppen vaktmästare, vilken av de lönesakkunniga åsatts benämningen hantverkare, har av nämnda sakkunniga i lönehänseende uppdelats på två grupper, vilka föreslagits fördelade på 8 respektive 6 lönegraden alltefter placering vid större eller mindre ungdomsvårdsskolor. För egen del anser jag, att en enhetlig löneplacering bör ifrågakomma för samtliga här avsedda befattningshavare, och föreslår, att hela vaktmästargruppen placeras i 7 lönegraden.

Ekonomibiträdenas och kontorsbiträdenas löneställning bör bestämmas med tillämpning av de grunder, vilka godkänts av årets riksdag i skrivelsen nr 56. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att verkställa avsett överförande av ekonomibiträdena från löneplan V till de föreslagna nya löneplanerna.

Till de sakkunnigas förslag rörande löneställningen för bokhållare, tillsyningsman och hemvårdslärare ansluter jag mig och förordar således, att nämnda befattningshavare placeras i 17, 12 respektive 9 lönegraderna. Kanslibiträdet torde böra kvarstå i nuvarande löneställning.

Vad slutligen beträffar eftervårdskonsulenterna synas dessa böra, såsom socialstyrelsen föreslagit, uppföras å extra ordinarie stat. Där emot kan jag icke dela styrelsens mening, att en uppflyttning av assistenterna till 20 lönegraden bör medföra en uppflyttning av konsulenterna till 22 lönegraden. Jag förordar således, att de sistnämnda befattningshavarna placeras i lönegrad Eo 21.

Socialstyrelsens organisationsförslag omfattar — med bortseende från avdelningsföreståndaren vid Sonestorp och biträdande avdelningsföreståndaren därstädes samt eftervårdskonsulenterna — sammanlagt 292 befattningar, att upptagas på löneplan. Av dessa böra enligt styrelsens mening 152 uppföras på ordinarie och 140 på icke-ordinarie stat. Efter av mig förordade personalbegränsningar och med frånräknande av de befattningar, vilkas upptagande å personalplanerna av mig förordats under förbehåll att de tillsvidare icke skola få besättas, skulle den ifrågavarande personalen omfatta 266 befattningar. Av dessa böra enligt min mening på ordinarie stat uppföras 121 och på icke-ordinarie 145 befattningar.

I samband med omorganisationen böra vissa tjänstemän överföras till övergångsstat.

Så torde i första hand böra ske med innehavare av ordinarie tjänster, vilka i samband med omorganisationen skola indragas. Härav beröras 1 biträdande lärare (A 11), 5 arbetsledare (A 10), 1 arbetsledare, tillika vårdare (A 10) och 1 tvättföreståndare (A 2).

På övergångsstat böra vidare uppföras samtliga ordinarie folkskollärare

— i lönegraderna A 19 och A 18 — med undantag av folkskolläraren vid Brättegården, vilken sistnämnda befattningshavare avses uppflyttad till ämneslärare i lönegrad A 20. De i 19 lönegraden placerade folkskollärarna torde vid tillämpning av det av riksdagen i princip godkända nya lönesystemet hänföras till den lönegrad, som kommer att motsvara nuvarande 18 lönegraden. För folkskollärarna förordade arbetstidsbestämmelser böra komma jämväl de till övergångsstat överförda folkskollärarna till godo.

Socialstyrelsen har på grund av rådande brist på arbetskraft i vissa fall varit nödsakad att eftergiva uppställda kompetensfordringar på personalen. I likhet med styrelsen anser jag, att lönegradsuppflyttning eller ordinarie-sättning i sådana fall icke bör få ske förrän vederbörande befattningshavare styrkt sig besitta föreskriven kompetens. Ordinarie tjänstemän, vilka med hänsyn till vad nu sagts icke redan vid ingången av budgetåret 1947/48 böra tillgodonjuta beslutad förbättring av löneställningen, torde tills vidare få upptagas på övergångsstat. I enlighet härmed förordar jag, att följande befattningshavare överförs till övergångsstat, nämligen 11 lärare i yrkesämne (A 12), 2 trädgårdsmästare (A 10) och 6 husmödrar (A 6).

Jag har tidigare biträtt av de lönesakkunniga avgivet förslag, att kraven på rektorernas och avdelningsföreståndarnas vid Lövsta insikter i psykologi och läkepedagogik skulle skärpas, samt att för dessa befattningshavare föreslagna lönegradsuppflyttningar icke skulle få utnyttjas förrän vederbörande styrkt sig hava förvärvat dessa vidgade insikter. I avvaktan på att så sker böra de manliga rektorerna kvarstå å extra ordinarie stat samt avdelningsföreståndarna och de tre ordinarie kvinnliga rektorerna upptagas på övergångsstat. Sistnämnda rektorer, vilka nu äro placerade i lönegrad A 19, torde härvid i det nya lönesystemet böra hänföras till den lönegrad, som kommer att motsvara den nuvarande lönegraden A 20. Rektorn vid Hornö, vilken befattningshavare är anställd på extra stat, torde övergångsvis böra upptagas på extra ordinarie stat i 20 lönegraden.

I enlighet med det anförda skulle personalförteckningen få följande utseende.

Tjänstemän å ordinarie stat:

1 chef, tillika läkare	A 28
10 rektorer	A 26
4 rektorer	A 24
2 avdelningsföreståndare	A 22
14 assistenter	A 20
1 ämneslärare	A 20
2 folkskollärare	A 17
12 yrkeslärare	A 15
4 lärarinnor i hushållsgöromål	A 15
4 lärarinnor i kvinnlig slöjd	A 15

1 husföreståndare	A 13
2 tillsyningsmän	A 12
5 trädgårdsmästare	A 12
6 jordbruksföreståndare	A 12
11 husföreståndare	A 11
2 trädgårdsmästare	A 10
4 biträdande husföreståndare	A 9
6 ladugårdsförmän	A 9
1 översköterska	A 8
20 vårdare	A 7
9 vaktmästare	A 7

Tjänstemän å övergångsstat:

2 avdelningsföreståndare	A 20
3 rektorer	A 20
6 folkskollärare	A 18
11 lärare i yrkesämne	A 12
1 biträdande lärare	A 11
5 arbetsledare	A 10
1 arbetsledare, tillika vårdare	A 10
2 trädgårdsmästare	A 10
6 husmödrar	A 6
1 tvättföreståndare	A 2

Extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad än 21:

2 rektorer	Eo 23
------------------	-------

De extra ordinarie rektorsbefattningarna äro avsedda för Åkerby och Engesberg.

Härjämte bör anmärkas, att i stället för 10 rektorer i lönegrad A 26 och 4 rektorer i lönegrad A 24 böra tills vidare under budgetåret 1947/48 — förutom dels å övergångsstat uppförda 3 rektorer i lönegrad A 20 och dels 1 rektor i lönegrad Eo 20 — enligt Kungl. Maj:ts bestämmande vara anställda 7 rektorer i lönegrad Eo 25 och 3 rektorer i lönegrad Eo 23.»

Kostnaderna för vård i ungdomsvårdsskolor.

Genom 1936 års skyddshemsreform övertog staten visserligen principiellt det ekonomiska ansvaret för skyddshemsverksamheten och landstingen befriades i enlighet härmed från bidragsskyldighet, men barnavårdsnämndernas avgifter ansågos dock böra bibehållas i viss omfattning. För varje elev, som vårdas i ungdomsvårdsskola, erlägges av barnavårdsnämnden en årlig

skolavgift av 300 kronor och för villkorligt utskrivnen elev lämnas ersättning — eftervårdsavgift — motsvarande ungdomsvårdsskolans kostnader, dock med högst 75 kronor årligen. Dessutom betalar vederbörande nämnd för varje i ungdomsvårdsskola nyintagen elev en engångsavgift av 200 kronor som bidrag till elevens beklädnad. För personer, som omhändertagits jämlikt 22 § d) barnavårdslagen, erlägges dock icke någon som helst avgift, utan bekostas deras vård helt av statsmedel.

1946 års riksdag anförde (skr. nr 345), att vägande skäl förelåge för slopande av de avgifter, som barnavårdsnämnderna hade att erlägga till skolorna för därstädes omhändertagen ungdom. Riksdagen förutsatte, att åtgärder vidtoges för avgifternas upphörande men ansåge sig icke böra för budgetåret 1946/47 besluta ändring i Kungl. Maj:ts förslag.

Föredragande statsrådet har i denna del anfört följande.

»I överensstämmelse med vad 1946 års riksdag uttalat i förevarande fråga förordar jag, att, på sätt socialstyrelsen föreslagit, kommunernas kostnader för ungdomsvårdsskolevården från och med nästa budgetår överflyttas på statsverket. Vid bifall till detta förslag skulle den å riksstatens inkomstsida under uppbörd i statens verksamhet upptagna posten till inkomster vid statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården komma att nedgå med omkring 270 000 kronor. Den för de icke statliga skolornas del uppkommande inkomstminskningen uppskattar jag i enlighet med socialstyrelsens beräkningar till 235 000 kronor. Skolorna böra härför erhålla compensation av statsmedel, för vilket ändamål jag under anslaget till bidrag till driften av icke statliga skolor tillhörande barna- och ungdomsvården kommer att beräkna erforderliga medel. Av förevarande förslag påkallad ändring av 67 § barnavårdslagen kommer jag att i annat sammanhang denna dag anmäla.»

Anslagsbehovet för budgetåret 1947—48.

Statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården: Avlöningar. Ifrågasvarande anslag är å riksstaten för innevarande budgetår anvisat med 919 000 kronor.

Föredragande statsrådet har anfört bland annat följande.

»Jag har vid övervägandet av organisationsfrågan utgått ifrån att vid åtskilliga skolor den avsedda personalutökningen av skilda skäl kommer att kunna ske allenast successivt under loppet av nästa budgetår och vid några skolor endast i begränsad omfattning. Detta medför givetvis, att uppskattningen av anslagsbehovet för avlöningar måste bli i någon mån osäker. Då personalplanerna icke avse någon mera avsevärd ökning av totalantalet be-

fattningshavare, torde emellertid medelsberäkningen böra ske med utgångspunkt från att all angiven personal kommer att vara anställd under hela budgetåret. Det är vidare förenat med svårigheter att i förväg bedöma i vilken omfattning de nya ordinarie tjänster, vilka skola ersätta nu förefintliga icke ordinarie befattningar, komma att bli besatta. Av denna anledning är det icke möjligt att exakt beräkna, huru lönekostnaderna komma att fördela sig på ordinarie- och icke-ordinarieposterna. Jag anser mig härvid böra följa socialstyrelsens metod att upptaga ordinarieposten med endast hälften av det belopp, som skulle erfordras, om samtliga ordinarie tjänster vore besatta, och uppräknat icke-ordinarieposten med det belopp, varmed den förra anslagsposten nedsatts. Icke-ordinarieposten torde i likhet med vad som är fallet under löpande budgetår böra uppföras med förslagsvis beräknat belopp, som icke må utan Kungl. Maj:ts medgivande överskridas. För sådant medgivande böra gälla samma förutsättningar som för innevarande budgetår men därutöver torde Kungl. Maj:t böra äga medgiva överskridande, där så erfordras för de nya personalplanernas genomförande.»

Rörande beräkningen av medelsbehovet under de särskilda anslagsposterna får utskottet hänvisa till s. 87 i propositionen.

Statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården: Omkostnader. För ifrågavarande ändamål är för innevarande budgetår anvisat 1 090 500 kronor. Rörande anslaget beräkning för nästkommande budgetår hänvisar utskottet till propositionen.

Statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården: Byggnadsarbeten m. m. På förslag av Kungl. Maj:t anvisade 1945 och 1946 års riksdagar medel till vissa byggnadsarbeten vid de statliga ungdomsvårdsskolorna. I skrivelse den 20 februari 1947 har *socialstyrelsen* anmält, att kostnaderna för ett flertal av dessa byggnadsarbeten komme att överskrida vad för varje särskilt fall anvisats. Styrelsen uppger såsom förklaring, att den rådande bristen på arbetskraft och materiel medfört svårigheter att erhålla konkurrensanbud. Vad beträffar vissa byggnadsarbeten hade kostnadsstegringarna därjämte orsakats av de allmänna prisstegringarna på byggnadsmarknaden sedan kostnadsberäkningarna slutförts år 1944. Styrelsen har med anledning av vad sålunda förekommit hemställt, att ytterligare medel måtte anvisas för byggnadsarbetena. Samtidigt har styrelsen gjort framställning om medelsanvisning för vissa nytillkommande arbeten och installationer.

Kungl. Maj:ts förslag innebär att för förstärkning av anslagen till vissa tidigare beslutade byggnadsarbeten beräknas tillhoppa 420 300 kronor. Nämda belopp fördelar sig med omkring 279 000 kronor på utbyggnad av Långanäs yrkesskola, med 90 000 kronor på utbyggnad av Östra Spångs skolhem, med tillhoppa 16 000 kronor på uppförande av personalbostadshus

vid Vemyra skolhem och yrkesskola samt Gräskärrens skolhem samt med 35 000 kronor på vissa underhålls- och kompletteringsarbeten m. m. vid Sundbo yrkesskola.

Utöver nu angivna äskanden har Kungl. Maj:t jämväl föreslagit anvisande av medel för vissa nya byggnadsarbeten vid ifrågavarande skolor.

Sålunda har beräknats 11 000 kronor för förbättring av vattenförsörjningen vid Lövsta skolhem och yrkesskola, 448 000 kronor för ersättande av ett äldre skolhus vid Broby skolhem med en ny skol- och gymnastikbyggnad samt uppförande av ett personalbostadshus och installerande av två oljeeldningsaggregat, samt 51 600 kronor för uppförande av ett bostadshus vid Sonestorps yrkes- och hemskola ävensom inredande av bagerilokaler därstädes.

För de för manliga elever avsedda skolornas vidkommande har föreslagits följande bostadshus, nämligen vid Lövsta 3 enkelhus och renovering för bostadsändamål av en magasinsbyggnad, vid Långanäs ett dubbelhus, vid Johannisberg 3 enkelhus samt vid Folåsa ett dubbelhus. Kostnaderna för detta byggnadsprogram beräknas uppgå till, för Lövsta 205 000 kronor, för Långanäs 68 700 kronor, för Johannisberg 199 600 kronor och för Folåsa 68 100 kronor. De sammanlagda kostnaderna för nu nämnda personalbostäder uppskattas således till 541 400 kronor.

Slutligen har för nyutrustning och omdisposition av ekonomiavdelningarna vid de statliga ungdomsvårdsskolorna beräknats 100 000 kronor.

Bidrag till driften av icke statliga skolor tillhörande barna- och ungdomsvården. För ifrågavarande ändamål har för innevarande budgetår anvisats 1 000 000 kronor.

I skrivelse den 1 mars 1947 har socialstyrelsen gjort framställning rörande medelsbehovet för nästa budgetår.

Föredragande statsrådet har härom anfört följande.

»Såsom i det föregående nämnts utlöpa med utgången av innevarande kalenderår nu gällande avtal rörande verksamheten vid nio icke statliga ungdomsvårdsskolor. Jag har tidigare föreslagit, att tre av dessa — Mossebo, Gälegården och Härsjögården — nedläggas vid årsskiftet. Då det i förhandenvarande läge icke varit möjligt att bilda sig någon säker uppfattning rörande det fortsatta behovet av icke statliga ungdomsvårdsskolor och då erforderlig tid icke stått till buds för förhandlingar angående nya avtal har Kungl. Maj:t på mitt förslag sökt att för ytterligare ett halvår åstadkomma förlängning av nu löpande avtal för de övriga sex av de skolor, vilka äro berörda av avtalsuppsägningarna. Därest den av förhandlingsmännen och huvudmannarepresentanterna ingångna, preliminära överenskommelsen fastställes, torde det bliva möjligt att under återstående del av innevarande kalenderår ingå i förhandlingar rörande nya avtal av längre varaktighet än

det nu föreslagna provisoriet samt att förelägga 1948 års riksdag förhandlingsresultatet. Vid godkännande av det av mig i det föregående förordade utbyggandet av eftervårdsorganisationen synas jämväl möjligheter föreligga att innan nya förhandlingar upptagas avgöra i vad mån de nu berörda sex anstalterna skola kunna nedläggas omkring den 1 juli 1948. Förhandlingsmännens förslag innebär i ekonomiskt hänseende, att de berörda skolorna skulle erhålla ett extra statsbidrag med 20 procent av de å första kalenderhalvåret 1948 belöpande fasta platsbidragen. Enligt mitt bedömande är en dylik statsbidragshöjning skälig med hänsyn till de allmänna prisstegringar, som inträffat sedan nu löpande avtal år 1943 fastställdes, särskilt då vad avser lönekostnaderna. Med hänsyn till vad nu anförts vill jag förorda, att de överenskomna tilläggsavtalen, därest riksdagen icke anmäler erinran däremot, fastställas samt beräknar i det följande medel i enlighet härmed. Vad slutligen beträffar den definitiva ekonomiska uppgörelsen med huvudmännen för Mossebo, Gälegården och Härsjögården torde jämväl, därest riksdagen icke anmäler avvikande mening, Kungl. Maj:t få inom ramen för de belopp, som utgå till vederbörande huvudman enligt gällande avtal, träffa uppgörelser rörande avvecklingen av verksamheten vid dessa skolor.

Jag övergår härnäst till beräkningen av det under förevarande anslag erforderliga beloppet, varvid torde få erinras, att statsbidragen i regel skola utgå halvårsvis eller årsvis i efterskott, varför ett nedläggande under nästa budgetår av vissa anstalter icke inverkar på anslagsberäkningen för nämnda budgetår.

Vad då först angår frågan om fortsatt statsbidrag för anställande av en assistent vid Margretelunds yrkesskola vill jag förorda, att sådant må utgå jämväl för nästa budgetår. Med hänsyn dels till den av mig i det föregående förordade uppflyttningen av assistenterna vid de statliga ungdomsvårdsskolorna till 20 lönegraden och dels till den allmänna löneregleringen per den 1 juli 1947 godtager jag socialstyrelsens beräkning av bidragsbeloppet och förordar sålunda att nämnda bidrag för nästa budgetår, därest riksdagen icke anmäler avvikande mening, utgår med 4 000 kronor.

Vad socialstyrelsen anför rörande arbetstidsförhållandena vid de icke statliga skolorna och den ekonomiska bärkraften hos flertalet av dessa skolors huvudmän har övertygat mig om att staten måste under nästa budgetår träda hjälpare emellan för att för dessa skolors del söka åstadkomma någorlunda likartade arbetsförhållanden med dem, som vid ett genomförande av de föreslagna nya personalplanerna komma att gälla för de statliga skolornas befattningshavare. I avvaktan på organisationsundersökningen beräknades för innevarande budgetår för sistnämnda skolor ett till 50 000 kronor avrundat belopp för anställande av för arbetstidsbegränsning erforderlig personal. Nämnda belopp avsågs att fördelas på sammanlagt 17 anstalter. Antalet icke statliga anstalter under nästa budgetår kan beräknas till 16, varav tre enligt mitt förslag skola nedläggas under budget-

årets lopp. Å andra sidan äro några av de icke statliga anstalterna av större omfattning än motsvarande statliga skolor. Jag beräknar därför det för nu ifrågavarande ändamål erforderliga beloppet till 50 000 kronor eller samma belopp, som för innevarande budgetår avsetts för de statliga skolornas del.

Såsom jag i det föregående nämnt, synes det av mig förordade slopandet av de kommunala avgifterna och ersättningarna böra föranleda kompensation av statsmedel till de icke statliga anstalterna. Det härför erforderliga beloppet beräknar jag i likhet med socialstyrelsen till 235 000 kronor.

Vad angår framställningen om ersättning för täckande av uppkommet driftunderskott vid Gälegårdens yrkesskola anser jag mig med hänsyn till vad socialstyrelsen anfört böra tillstyrka, att denna skola, därest riksdagen icke anmäler erinran däremot, beviljas bidrag av statsmedel för nämnda förlust med 4 120 kronor. Med hänsyn till att verksamheten vid skolan torde komma att nedläggas under nästa budgetår synes, i motsats till vad för tidigare fall föreskrivits, villkor därvid icke böra uppställas rörande ökat inflytande och kontroll från statsverkets sida över skolans skötsel i ekonomiskt hänseende.

Vad beträffar socialstyrelsens beräkningar av för övriga ändamål under detta anslag erforderliga medel har jag intet däremot att erinra. Jag anser dock, att samtliga under anslaget ifrågakommande kostnader böra kunna rymmas inom ett belopp av 1 300 000 kronor.»

Fortbildningskurser för befattningshavare vid skolor tillhörande barna- och ungdomsvården. För innevarande budgetår har för rubricerade ändamål anvisats ett anslag av 13 000 kronor.

Kungl. Maj:ts förslag innebär, att för nästa budgetår anvisas dels 15 000 kronor till en läkepedagogisk kurs, närmast motsvarande den för innevarande budgetår anordnade kursen, dels ock 8 000 kronor för en fortbildningskurs för husföreståndare, avsedd att ingå som ett led i en strävan att förskaffa samtliga personalkategorier vid ungdomsvårdsskolorna psykologisk fortbildning.

Bidrag till inrättande av inackorderingshem. Såsom framgår av det föregående har föredragande statsrådet förordat, att medel för nästa budgetår anvisas för inrättande av ytterligare ett antal inackorderingshem. Kostnaderna härför ha beräknats till 77 000 kronor. Härjämte föreslås att I. O. G. T. beredes ersättning med 3 000 kronor för vissa organisationsutgifter i samband med inackorderingshemmen. Anslaget skulle alltså upptagas med 80 000 kronor.

Motioner.

I samband med Kungl. Maj:ts förslag har utskottet till behandling förhaft två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av

herr *Ivar Persson m. fl.* (I: 327) och den andra inom andra kammaren av herr *Andersson* i *Dunker m. fl.* (II: 484), i vilka hemställts, att riksdagen måtte besluta om likalydande tjänstebeteckningar och ensartad löneställning för lantbruks-, trädgårds- och verkstadslärare vid ungdomsvårdsskolornas yrkesskolor.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för nämnda förslag, får utskottet hänvisa till motionen I: 327.

Utskottet.

Den föreslagna förstärkningen av eftervårdsorganisationen bör enligt utskottets mening komma till stånd. I den mån anstaltsvården kan ersättas med en friare vårdform, som tillfredsställande tillgodoser de av klienteletts beskaffenhet betingade kraven på övervakning och ledning, är detta såsom föredragande statsrådet framhållit att hälsa med tillfredsställelse. Även om en utveckling av eftervården är önskvärd främst ur uppfostringssynpunkt, bör här ånyo understrykas, att de totala kostnaderna för klienteletts omhändertagande minska genom eftervårdens effektivisering. En begränsning av antalet vårdplatser på anstalterna framstår desto mer såsom önskvärd som utskottet icke kunnat undgå finna personalantalet vid anstalterna förhållandevis högt vid jämförelse med elevantalet. — Behandlingen av frågan om ungdomsvårdsskoleväsendets yttre organisation i övrigt har ej heller givit utskottet anledning till erinran.

Utskottet ansluter sig i allt väsentligt jämväl till de förslag som framlagts rörande den inre organisationen av skolorna. Allenast vissa med personalens löneställning sammanhängande frågor ha föranlett särskilda uttalanden från utskottets sida.

Verkstadslärarna, nu i 12 lönegraden, föreslås — i avbidan på lönereglering för de centrala verkstadsskolornas lärare — med benämningen yrkeslärare provisoriskt inplacerade i 15 lönegraden medan jordbruksföreståndarna och trädgårdsmästarna vid de för manliga elever avsedda yrkesskolorna föreslås uppflyttade från 10 till 12 lönegraden. I motionerna föreslås likalydande tjänstebestämmning och ensartad löneställning för alla dessa befattningshavare.

I fråga om jordbruksföreståndarna och trädgårdsmästarna överensstämmer motionärernas förslag om jämställdhet med yrkeslärarna med vad lantbruksstyrelsen och styrelserna för åtskilliga skolor föreslagit, och utskottet har funnit synnerligen tveksamt om den av Kungl. Maj:t föreslagna löneskillnaden är fullt motiverad. De lönesakkunniga, vilka även ansett vissa skäl tala för att i varje fall jordbruksföreståndarna erhålla samma löneställning som yrkeslärarna, ha emellertid framhållit, att en lösning i denna riktning borde ske i ett större, den allmänna lönepolitiken på jordbruksområdet berörande sammanhang. Med hänsyn till behovet av enhetliga grunder för

lönesättningen för här ifrågavarande lärarkategorier vid olika slag av skolor, har utskottet funnit denna synpunkt vägande. I anledning av motionerna vill utskottet framhålla, att behov föreligger av en allmän omprövning av löneställningen för lärare i jordbruk och trädgårdsskötsel under jämförelse med löneställningen för andra yrkeslärare.

Slutligen vill utskottet allenast beröra en tjänstebenämningssfråga. Såsom statsrådet framhållit måste gårdskarlarne besitta en avsevärd yrkesskicklighet såsom reparatörer, snickare, elektriker o. s. v. För de befattningar i 7 lönegraden, vilka skola ersätta de nuvarande gårdskarlstjänsterna, föreslår Kungl. Maj:t tjänstebenämningen vaktmästare. Denna benämning på tjänster i 7 lönegraden vid ifrågavarande skolor bör emellertid enligt utskottets mening helst undvikas. De lönesakkunnigas förslag att benämna dem hantverkare synes vara att föredraga. Givetvis bör lösningen av denna fråga icke inverka på de arbetsuppgifter, vilka skola åligga befattningshavarna i fråga.

Beträffande kostnaderna för vård i ungdomsvårdsskolorna samt anslagsfrågorna föranleder Kungl. Maj:ts förslag ej erinran. Utskottet utgår därvid från att förslaget om kompensation av statsmedel för den inkomstminskning, som blir en följd av att kommunernas kostnader för ungdomsvårdsskolevården överflyttas på statsverket, jämväl avser Stockholms och Göteborgs ungdomsvårdsskolor.

Under åberopande av det anförda får utskottet hemställa,

att riksdagen må

I. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag godkänna i statsrådsprotokollet över socialärenden för den 9 maj 1947 förordade riktlinjer för omorganisation av skolor tillhörande barna- och ungdomsvården samt i fråga om bestridande av kostnaderna för verksamheten;

II. i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 327 och II: 484 bemyndiga Kungl. Maj:t att fastställa personalförteckning för statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården i enlighet med av utskottet förordat förslag;

III. med bifall till Kungl. Maj:ts förslag

A. godkänna följande avlöningsstat för statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1947/48:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	kronor	390 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t <i>förslagsvis</i>	»	24 000

3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	»	1 170 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	»	93 000
		<hr/>
Summa förslagsanslag kronor		1 677 000;

B. för budgetåret 1947/48 under V huvudtiteln anvisa

- 1) till *Statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården: Avlöningar* ett förslagsanslag av 1 677 000 kronor;
- 2) till *Statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården: Omkostnader* ett förslagsanslag av 1 216 000 kronor;
- 3) till *Statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården: Byggnadsarbeten m. m.* ett reservationsanslag av 1 573 000 kronor;
- 4) till *Bidrag till driften av icke statliga skolor tillhörande barna- och ungdomsvården* ett förslagsanslag av 1 300 000 kronor;
- 5) till *Fortbildningskurser för befattningshavare vid skolor tillhörande barna- och ungdomsvården* ett reservationsanslag av 23 000 kronor;
- 6) till *Bidrag till inrättande av inackorderingshem* ett reservationsanslag av 80 000 kronor.

Stockholm den 17 juni 1947.

På statsutskottets vägnar:

J. B. JOHANSSON.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit
från första kammaren: herrar Johan Bernhard Johansson, Gränebo, Larsson, Karl Andersson, Gustaf Karlsson, Mannerskantz, Gustaf Iwar Anderson, Johan Eric Ericson, Gustav Emil Andersson, Hesselbom, Ragnar Bergh och fröken Osvald; samt

från andra kammaren: herrar Eriksson i Stockholm, Malmberg i Skövde, Falla, Mårtensson, Lindholm, Petterson i Dahl, Åkerström, Holmström, Petterson i Degerfors, Thapper, Severin i Stockholm och Johansson i Mysinge.

Reservation

av fröken Osvald.